

եղիր, որ միանգամայն խոհեմ ըլլայ ու կարենայ չը գիտցածդ սովորեցնելը գաղտնիքդ պահէ ու խորհուրդ տայ: Եւ խելք մարդու մը կարծիքին հետեւողը՝ շատ չանցնիր կը զոյջայ. բայց ըզգուշացիր անոնցմէ որ գեթ միայն գուրդէ գիտեն ու շողոքորթութեամբ աստեղծ ալ կը բարձրացրեն: Եւ որ իր Բարեկամին անհաճոյ ըլլալէն ինչի՛նչ տեսնուի որ յանգիմանուիս սիրով մտիկ ըրէ, յիշելով՝ որ աւելի լաւ է բարեկամին հարուածը՝ քան թէ թշնամոյն համբոյրը:

Եւ ան եղած է թէ երեք բանով բարեկամ մը հաստատուն կը մնայ. առջեւէն պատուելով, ետեւէն գուրդելով, կարօտութեան ասան օգնելով, միտքդ պահէ ասոնք:

Եւ անքնիս ալ մեր տկարութիւններն ունինք՝ ուստի բարեկամ բարեկամի մէջ պէտք է արգահատող ըլլայ. աւաքին ու քաղաքակիրթ մարդ մը իր Բարեկամը պաշտօնականներէն հանդիմանալէ, ոչ երբեք կը մասնէ, և կամքին գէմ գործէն կը խորշի. կը ջանայ

զինքը ուրախացնել և օգտակար ըլլալ, ինչուան նաև իր անձին վնասողն ալ, ուրիշներուն առջեւ պակասութիւնները կը ծածկէ. բայց նաեւ կը ջանայ որ ուղղէ. շատ մեծ բաներ չի պահանջեր. սիրով իր վիշտերը մոտիկ կ'ընէ ու բարեկամին հեռանալէն ալ ետքը՝ ինքը չգաղտնիք նոյնպէս անոր բարիքն ուղեւէն. աւելի եւս իր սէրը հիւանդութեանցն ու կարօտութեանցը մէջ կը ցուցնէ. վասն զի թշուառութե մէջ բարեկամութիւնը յայտնի կ'ըլլայ, եթէ գոտութիւն մը ծագի կը ջանայ պատճառները վերցնել: Եւ ինչ խելք է հաճայից մը կամ բանի մը յամառելով գանձ մը կորսնցընել:

Իսկ եթէ բարեկամդ չափը անցնէ, ուղղէ զինքը, ու բոլոր ջանքդ թափէ զինքը բարի ճամբուն մէջ հաստատուելու. թէ որ չկարենաս յաջողիլ՝ բաժնուէ. բայց միշտ աս ալ գիտնաս որ բարեկամութիւնը կրնայ քակուիլ՝ բայց պէտք չէ կարուի: Եւ թէ բարեկամութենէդ կը գաղտնիք մի գաղտնիք անով իր բարւոյն փափաքելէն:

(Պիլիպի շարահանութիւն):

Աղուէն Կուզ եւ Աքաղաղ:

Օր մի Եղուէն անօթութեամբ ոգեսպառ, Եւ որկորոյն միս կը փնտռէր ի թափառ, Գնաց Կուզին դաշինք ըրին միաբան, Որ գիւղամերձ ագարակէն հաւ որսան:

Եղուէն եկաւ ցուրտ Կովկասեան դաշտերէն, Ինչպէս շուտով ընկերացաւ հեղօրէն, Եւ րոպական քաղաքավար ընդ Կուզին, Որ կրթութեամբ մէկմէկէ խիստ տարբերին:

Սինչ գեռ ասոնք ճամբայ կեցին իրար հետ, Կամի ըլլաւ Կուզն Եղուէին կարապետ, Կոտորտուելով կը մօտենայ հաւնոյին, Թառին վերայ ցածկեց Եղուէն այն կէտին:

Կուգը դուրսէն կը մտածէր սմբելով,
Ներս մտնելու միջոց գտնել ապահով,
Ըքազաղն ալ կռահելով այս ամեն,
Բարձր ծայնով կը կռկռայ հաւնոցէն:

Երդին Էղուէան այն Կովիստու խորամանկ,
Գուշակելով ապագային մեծ վտանգ,
Սիրտն ի տաքնապ իւր խորհրդով ժանտային,
Ըյսպէս կ'ըսէ ականջն ի վաթ Ըքլորին:

«Եղբայր սիրուն, Բնէ կը պտռաս տխրադին,
Ի՞նչ զօրութիւն ունի այդ խեղճ կենդանին,
Ի՞նչ վտանգ կայ կռաւորու, մի վախմար,
Քու եւ անոր մէջ տեղը կայ մեծ պատուար:

Ո՛չ ապաքէն ձեր տունը խիստ ամուր է,
Եմաստքի մինչեւ անգամ արջերէ,
Թանկարեղի ընել զքեզ կողպուտ,
Ուրեմն Բնու կը վրդովն անօգուտ Կ:

Բայց Ըքազաղն արհամարհեց գլխովին,
Հրապուրիչ համոզումներն Էղուէսին,
Ստանաւ թեան խորհուրդն զգաց յայտնապէս,
Բաւ, «Կորիր, դու կեղծաւոր աներես:

«Ո՛չ դու էիր անցեալ աւուր այն ձիւազ,
Որ մարտեցիր մեր դրացւոյն Ըքազազ,
Կուգեա մեզ ալ քու որկորոյդ ընել զոհ,
Որ չար կամքդ հասնի կատար, նենգախոհ:

Հերիք չեղան ուժիրներդ մահահոտ,
Օր հայրենիքդ կրեց ձեռքէդ արիւնստ,
Չը դիմացան խեղճ կենդանիք քու չարեաց,
Հոնկէ ըզքեզ հագիւ ըրին արտալած:

Չըլայ թէ ըլլաս այն ցեղերէն բռնաւոր,
Որոնք ծնան Ղեկեկտոին, Լենկթեմուր,
Էրդէն ձայնդ ալ ծանօթ է մեզ և վկայ,
Ուստի խաբուով այդ ձեւերուդ հաս չկայ Կ:

«Իւ դու սմբած ցած կենդանի նենգատու Կուգ,
Կարծեմ խորէն կը մտածեա մուայոզ,
Ի՞նչ փբացումն այդ Բնէ խորհուրդ մաադիր,
Ո՛րժէ զմեզ խոր քնոյ մէջ կարծեցիր:

Կարծեցիր որ հոգւոյդ գինն ալ արժէ նոյն,
Ինչ որ մորթըդ կ'արժէ հարուստ պէյերուն Կ,
Ըքլորն այսպէս խայտառակեց երկուքն ալ,
Իւ սկսան հաւերն ամեն կռկռալ:

Բայց Էղուէսն հաւերուն այս ձայները,
Նշալ քերեց, կարծելով որ տանտերը

խոր թմրութեան մէջ է ինկած տեւական,
 Որով հաւնոյն իրենց սեպեց սեպհական:
 Այսպէս ահա կուզն ու Այլուէս միաբան,
 Խորին յուզմամբ խորհրդակցիլ սկսան:
 Թէ Բնչ կերպով բաժնելու են որսերնին,
 Ագահութեամբ կը տապնապէր արտերնին:
 (Չը խորհելով որ վտանգ կ'ար առջեւնին,
 Գետ չը տեսած կը տոթտէին թաքերնին):

Սէկ մ'ալ տեսնես Բնչ ծաղրելի քեզարան,
 Ստերմութիւնք, ատելութեան փոխուեցան,
 Վէճը տաքցաւ ագահութեան բոցերով,
 Իրար զիրար բրդագեցին ճանկերով:

Սի կողմանէ ձայն հաւերուն և մեծ կոծ,
 Սիւս կողմէն մենամարտից շքնկոյ:

Հասաւ ականջն տանուտէրին արթնցուց,
 Ի՞նչ ի ձեռին կուզն ու Այլուէս սատկեցուց:

Որչափ այսպէս նենգամիտներ կը ճգնին,
 Գործել գաղտնի ամեն վնաս ի մթին:

Եւ խափանել արգելքներն այն զօրագոյն,
 Որոնց կեանքը մահ է իրենց գործերուն:

Թէպէտ խաբուողն անշուշտ վնաս կը կրէ,
 Իսկ Բնչ օգուտ անխաբին ալ կորուստ է:
 Որուն պատճառ խորին քունն է տանտիրուն,
 Երանի, որ ունի հսկող աչք արթուն:

Ինչ օգուտ էր Աքաղաղին արթնութիւն,
 Ար չէր խաբուած նենգաւորին խօսքերուն:
 Թէ որ տանտէրն ընկղմած խոր քնոյ մէջ,
 Չը գար հանէր, դադրեցներ նոցա վէճ:

Արթուն կեցիք, տանտէրներ,
 Սարհամարհէք այն ձայներ:
 Ար միշտ անքուն ձեզ համար,
 Կ'աղաղակեն անդադար:

Սիւս և Սիւսի միտքն: